

STEPHEN KING

MIZERI

Preveo Vladan Stojanović

Beograd, 2015.

*Knjiga je posvećena Stefani i Džimu Leonardu,
koji znaju zašto.
O, kako samo znaju.*

boginja

Afrika

Želim da se najtoplije zahvalim na pomoći medicinskim radnicima koji su se pozabavili medicinskim aspektom knjige. To su:

Ras Dor, medicinski tehničar

Florens Dor, medicinska sestra

Dženel Ordvej, doktor medicine i psihijatrije.

Njihov doprinos kao i uvek tiče se stvari koje nećete primetiti. Svaka greška koju primetite ide meni na dušu.

Lek *novril* naravno ne postoji. Postoji nekoliko sličnih, zasnovanih na kodeinu. Osoblje bolničkih apoteka i doktori nažalost ponekad znaju biti neoprezni u čuvanju takvih lekova.

Sva mesta i likovi u ovoj knjizi u potpunosti su izmišljeni.

Prvi deo

Eni

*Ako dovoljno dugo gledaš u ambis,
ambis počne da gleda u tebe.*

– Fridrih Niče

1

*eeećaš kaaaaad
iii ećaš kaaaaad
finooooo*

Zvuci: čak i u izmaglici.

2

Zvuci su ponekad – kao i bol – slabili. Tada ne bi bilo ničeg izuzev izmaglice. Sećao se tame, čvrste tame pre izmaglice. Da li to znači da je napredovao? Neka bude svetlosti (čak i one maglovite), i svetlost beše dobra, i tako dalje i tako dalje? Da li su ti zvuci postojali u tami? Nije znao odgovore na bilo koje od ovih pitanja. Da li je imalo smisla postavljati ih? Nije znao odgovor ni na to pitanje.

Bol je bio negde ispod zvukova. Bol je bio istočno od sunca i južno od ušiju. To je bilo *sve* što je znao.

U jednom periodu, naizgled veoma dugom (takav je i *bio*, pošto su bol i olujna izmaglica bile jedine stvari koje su u njemu postojale), ti zvuci bili su jedina spoljašnja stvarnost. Nije imao pojma ko je ili gde je, niti je mario za to. Želeo je da bude mrtav, ali nije znao da to želi zbog bolom natopljene izmaglice koja mu je ispunjavala um kao letnji olujni oblak.

Vreme je prolazilo. Postao je svestan perioda odsustva bola i njihovog cikličnog karaktera. Po prvi put od izranjanja iz sveobuhvatne i sveprisutne tame koja je prethodila izmaglici javila mu se misao odeljena od sadašnjosti. Pomislio je na vremenom načeti šip koji je štrčao iz peska na Revir Biču. Otac i majka često su ga u detinjstvu

tamo vodili. Uvek je tražio da prostru ćebe na mestu s kog se šip lepo video. Podsećao ga je na dugi oćnjak zemljom pokrivenog ćudovišta. Voleo je da sedi i da gleda kako se voda penje po njemu, sve dok ga u potpunosti ne pokrije. Vrh istrulelog šipa počeo bi da se pomalja satima kasnije, tik pre nego što bi majka rekla da je vreme da se spakuju i poću kući, kad bi sendvići i krompir-salata bili pojedeni i poslednje kapi limunade iscedene iz oćevog velikog termosaa. Isprva bi samo delić naćas provirio kroz talase, a zatim sve veći deo, sve duće. Šip bi gotovo u potpunosti izvirio iz vode, kad bi ćubree završilo u velikom buretu s natpisom ODRĆAVAJTE PLAĆU ĆISTOM i Polove igraćke za plaću bile pokupljene

(zovem se Poli ja sam Poli i majka će mi večeras namazati opekotine od sunca uljem za bebe, pomislio je unutar oluje s grmljavinom u kojoj je obitavao)

i ćebe zamotano. Gledao bih njegove crne, lepljivom sluzi pokrivene stranice, okrućene nemirnom sapunastom penom. Otac je pokušao da mu objasni da je to plima, ali on je oduvek znao da je stvar u šipu. Plima se dizala i spuštala; šip je ostajao na mestu. Samo se ponekad nije video. Bez šipa, ne bi bilo ni plime.

Ova uspomena krućila je izlućujuće njegovim umom, kao lenja muva zunzara. Trudio se da odgonetne njeno znaćenje, ali su mu zvuci smetali u tom poslu.

fiiinoooo

proćitala svvvveeee

eeećaš kaddddda

Zvuci bi se ponekad zaustavili. Ponekad bi se i *on* zaustavio.

Prvo uistinu jasno sećanje o *sada*, o *sada* izvan olujne izmaglice, bilo je o zaustavljanju, o iznenadnoj svesti da ne moće udahnuti vazduh i da je to u redu, da je to dobro, da je to u stvari sjajna stvar. Mogao je da izdrţi odredenu kolićinu bola, ali je ova prevršila svaku meru. Bilo mu je drago što izlazi iz igre.

Osetio je usta na svojim ustima, nesumnjivo ćenska usta, uprkos tvrdim, suvim usnama. Dah je prodro iz njenih u njegova usta, a iz njih u grlo. Ispunio mu je pluća. Po prvi put je namirisao tamnićarku kad su se usta povukla, namirisao je u ostatku daha koji mu je uduvala

u usta. Unela ga je u njega onako kako bi muškarac uneo deo sebe u ženu nespremnu da ga primi. To je bio gnusni zadah, mešavina kolača od vanile, sladoleda od čokolade, pileće moče i putera od kikirikija.

Čuo je kako neko vrišti: „Udahni, dođavola! *Udahni, Pole!*“

Ponovo je osetio njene usne na svojim. Kužni dah ponovo se spustio niz njegovo grlo, kao nalet ustajalog vetra koji se vije za brzim vozom podzemne železnice, noseći stranice novina i nehajno odbačene omote slatkiša. Usne su se povukle. Pomislio je *Bože dragi, ne dopusti da išta od tog vonja prodre u nos* ali nije mogao da to spreči i, ah taj *vonj*, taj *vonj*, taj jebeni *VONJ*.

„*Diši, prokletniče!*“, neko je vrištao. Pomislio je *Hoću, uradiću sve što tražiš, samo nemoj više, nemoj više da dišeš u mene. I pokušao je*. Poklopila je njegove usne svojim, pre nego što je išta postigao. Bile su suve i mrtve kao kaiši slane kože. Još jednom ga je silovala svojim dahom.

Nije joj dopustio da izdahne kad je sklonila usne, već ju je *odgurnuo* i ispustio gigantski uzdah. Izgurao ga je iz sebe. Čekao je da se grudi, van njegovog vidokruga, same dignu i spuste, kao što su činile čitavog života, bez njegove pomoći. Ispustio je još jedan gigantski uzdah kad se to nije dogodilo. Prodisao je sopstvenim snagama. Disao je najvećom brzinom da bi isterao njen vonj i ukus iz sebe.

Obični vazduh nikad nije imao tako divan ukus.

Počeo je da tone u izmaglicu. „Auh! Bio si blizu!“, promrmrljao je ženski glas pre nego što je sve tanušniji svet sasvim nestao.

Nisam bio dovoljno blizu, pomislio je i zaspao.

Sanjao je šip. Bio je tako stvaran da je pomislio da može pružiti ruku i kliznuti dlanom po zeleno-crnom ispucalom drvetu.

Pronašao je vezu između šipa i sadašnjosti kad se vratio u predašnje stanje polusvesti. Rešenje mu je iznenada zalebdelo u umu. Bol nije bio nalik plimi. To je bilo naravoučenije sna koji je uistinu bio samo uspomena. Bol je samo *naizgled* dolazio i odlazio. Bol je bio kao šip, ponekad je bio *pokriven*, a ponekad otkriven, ali je uvek bio prisutan. Bio je tupo zahvalan kad ga bol nije razdirao u dubokom kamenom sivilu njegovog oblaka, ali je prestao da se zavarava. Znao je da je još uvek tamo i da čeka priliku za povratak. I nije imao posla

s *jednim*, već s *dva* šipa. Šipovi su bili bol. Jedan deo njega znao je mnogo pre uma da izlomljeni šipovi predstavljaju njegove izlomljene noge.

Mnogo vremena trebalo mu je da se probije kroz sasušenu sluz i pljuvačku koje su mu zapečatile usne, da bi prostenjao: „Gde sam?“, ženi koja je sedela pored postelje s knjigom u rukama. Knjigu je napisao neki Pol Šeldon. Iznenadio se kad je prepoznao svoje ime.

„Vi ste u Sajdvinderu, Kolorado“, rekla je kad je konačno uspeo da pita. „Zovem se Eni Vilks. Ja sam...“

„Znam“, rekao je. „Vi ste moja najveća obožavateljka.“

„Da“, rekla je sa osmehom. „Upravo tako.“

3

Tama. Zatim bol i izmaglica. Potom svest da, iako je bol stalan, ponekad biva zatrpan nategnutim kompromisom u kome je prepoznao odušak. Prvo stvarno sećanje na zaustavljanje, i vraćanje u život. Oživela ga je žena koja ga je silovala smrdljivim dahom.

Sledeće stvarno sećanje na njene prste koji mu guraju nešto u usta u pravilnim vremenskim razmacima, poveće tablete koje su, pošto nije bilo vode, ostajale u njegovim ustima. Topile su se ostavljajući neverovatno gorak ukus, sličan aspirinu. Hteo je da ih ispljune, da bi se otarasio neugodnog ukusa. Uzdržao se od toga, zato što je znao da mu on donosi visoku plimu koja prekriva šip

(ŠIPOVE, ŠIPOVE ima ih DVA ima ih dva, dobro je, ućuti sad samo ućuti pssst)

plimu pod kojom na izvesno vreme nestaju.

To se dešavalo u prilično dugim vremenskim razmacima. Bol je počeo ne samo da se povlači već da erodira (baš kao i onaj šip na Revir Biču, pomislio je, zato što ništa nije večno – iako bi se neka-dašnji dečak namrštio na pomen takve jeresi), a stvarnost da se sve brže nameće, sve dok se objektivni svet s bagažem sećanja, iskustava i predrasuda nije manje-više ponovo oblikovao. On je Pol Šeldon. Piše dve vrste romana, one dobre i one koji se dobro prodaju. Dvapat se

ženio i isto toliko puta razvodio. Previše je pušio (to jest pušio je pre svega ovoga, šta god „sve ovo“ bilo). Desilo mu se nešto veoma loše. Preživeo je. Tamnosivi oblak sve brže se rasipao i sažimao. Proći će izvesno vreme pre nego što mu najveća obožavateljka donese stari bučni rojal sa iscerenim, razjapljenim ustima i glasom Paje Patka. Znatno pre toga shvatio je da je u đavolskoj nevolji.

4

Dalekovidi deo njegovog uma video je pre nego što je znao da je vidi. Sigurno je razumeo pre nego što je znao da je razume – zašto bi inače povezao tako nemilosrdne, zlokobne slike s njom? Pomislio bi na grozne statue koje poštuju prazoverna afrička plemena u romanima H. Rajdera Hagarda*, na kamenje i usud, kad god bi ušla u sobu.

Slika Eni Vilks kao afričkog idola iz *One ili Rudnika kralja Solomon*a bila je istovremeno smešno apsurdna i iščašeno odgovarajuća. Bila je krupna žena bez ženstvenih oblina, ako se izuzmu neprivlačne velike grudi ispod sivog džempera koji je uvek nosila. U kući je nosila vunene haljine, ispod kojih nije bilo oblih bokova, butina ili listova (povlačila se u svoju nikad viđenu spavaću sobu da bi obukla farmerke pre nego što bi izašla da obavi neki posao van kuće). Imala je krupno, ali neizazovno telo. Odavala je utisak zagušenja i uličnih prepreka, umesto gostoljubivih pukotina ili otvorenih, praznih prostora.

Iznad svega u njemu je budila uznemirujući utisak *čvrstine*, odsustva krvnih sudova ili unutrašnjih organa. Imao je utisak da je Eni Vilks sazdana iz jednog komada, od glave do pete i s jedne na drugu stranu. Bio je sve sigurniji da su njene oči, koje su se naizgled kretale, samo naslikane i da se ne miču, baš kao oči portreta koje vas tobož prate po sobi. Činilo mu se da bi, ako bi pokušao da zarije dva rastavljena prsta u njene nosnice, oni posle nekoliko milimetara naišli na čvrstu (iako blago rastegljivu) prepreku i da su i njeni džemper,

* Sir Henry Rider Haggard, (1856–1925), engleski pisac avanturističkih romana, s radnjom koja se najčešće odvija u kolonijalnoj Africi. Pionir literature *Izgubljenog sveta*. (Prim. prev.)

zajedno s vrećastim kućnim haljinama i izbledelem farmerkama za rad, samo deo tog čvrstog, vlaknastog, jednoobraznog tela. Stoga nije čudo što ga je podsećala na idola iz staromodnih romana. Širila je samo jedno osećanje oko sebe – nelagodnost – koja se neprestano produbljivala u pravcu užasa. Oduzimala je sva ostala, poput idola.

Ne, čekajte, to ne bi bilo sasvim pošteno. Nije samo uzimala. Dávala je nešto. Dávala je tablete, koje su nagonile plimu preko šipova.

Tablete behu plima. Eni Vilks predstavljala je lunarno prisustvo koje ih je guralo u njegova usta kao otpad nošen talasima. Donosila mu je po dve na svakih šest sati. Oglasila bi svoje prisustvo putem dva prsta koje mu je gurala u usta (brzo je naučio da željno sisa nametljive prste, uprkos gorkom ukusu). Kasnije se pojavljivala u debelom džemperu i jednoj od vrećastih haljina, obično s džepnim izdanjem njegovog romana ispod ruke. Uveče je dolazila u nekoj paperjastoj ružičastoj haljini, lica blistavog od pomade (bez napora je mogao imenovati njen glavni sastojak, iako nikad nije video pakovanje koje je koristila; miris lanolina bio je snažan i neporeciv). Probudila bi ga iz zbrkanog, dubokog sna s tabletama u ruci. Boginjavi mesec, vidljiv preko njenog čvrstog ramena, obasjavao ih je varljivom svetlošću.

Posle izvesnog vremena – kad je uznemirenost dostigla razmere koje se nisu mogle zanemariti – saznao je čime ga kljuka. Dávala mu je sredstvo protiv bolova s mnogo kodeina zvano novril. Donosila mu je gusku u nepravilnim vremenskim razmacima, zato što je u organizam unosio isključivo tečnost ili želatinastu hranu (ranije, dok je bio u oblaku, hranila ga je samo intravenozno) i zato što je novril izazivao zatvor. Problemi s disanjem bili su drugi, mnogo ozbiljniji neželjeni efekat, kod osetljivijih pacijenata. Nije bio naročito osetljiv, iako je već osamnaest godina mnogo pušio, ali mu se disanje *zaustavilo* najmanje jednom (moglo je biti i drugih slučajeva, izgubljenih u izmaglici), kad mu je dávala disanje usta na usta. To se moglo i slučajno desiti, ali je kasnije posumnjao da ga je zamalo ubila nehotičnim predoziranjem. Znala je o tome manje nego što je mislila da zna. To je bila samo jedna od njenih osobina koje su ga plašile.

Deset dana nakon izlaska iz crnog oblaka gotovo istovremeno otkrio je tri stvari. Prvo, da Eni Vilks raspolaže velikim količinama

novrila (imala je mnogo raznovrsnih lekova). Drugo, da je navučen na novril. Treće, da je Eni Vilks luda, na veoma opasan način.

5

Tama je prethodila bolu i olujnom oblaku. Počeo je da se priseća onog što joj je prethodilo, kad mu je ispričala šta mu se desilo. To se pak desilo nedugo posle buđenja i postavljanja tradicionalnog pitanja u sličnim prilikama. Rekla mu je da je u gradiću Sajdvinder, u Koloradu, da je pročitala sve njegove romane najmanje dva puta, a da je *najdraže*, romane iz Mizerinog serijala, pročitala četiri, pet, a neke i svih šest puta. Želela je samo jedno, da ih brže piše. Rekla je da joj je bilo teško poverovati da je njen pacijent *zaista onaj Pol Šeldon*, čak i kad je videla dokumenta u njegovom novčaniku.

„Gde je moj novčanik, kad smo već kod toga?“, pitao je.

„Čuvam ga, na sigurnom je mestu“, rekla je. Njen osmeh iznenada se urušio. Zategnute usne svedočile su o opreznosti koja mu se nije dopadala. Stresao se, kao da je nasred divne cvetne livade otkrio duboku, živopisnim rastinjem skrivenu pukotinu. „Mislite li da sam nešto ukrala iz njega?“

„Ne, naravno da ne mislim. Samo...“ *samo što je ostatak mog života u njemu*, pomislio je. *U njemu je moj život van ove sobe. Van bola. Van vremena koje se rasteže kao duga ružičasta pantljika žvakaće gume koju klinac poteže iz usta kad mu je dosadno. Tako se osećam u poslednjih pola sata, pre dolaska tableta.*

„Samo šta, gospodine?“, navaljivala je. Zabrinuto je posmatrao kako mrki oblak navučen preko njenog lica postaje sve tamniji. *Pukotina* se širila, kao da je zemljotres tutnjao ispod njenog čela. Slušao je uporno zavijanje vetra oko kuće. Zamislio je kako ga podiže i baca preko čvrstog ramena, kako visi na njemu kao džak preko kamenog zida i kako ga iznosi napolje i baca u najbliži smet. Smrzao bi se u njemu, vrišteći od bolova u smrskanim nogama.

„Tata mi je stalno govorio da pazim na novčanik“, rekao je, zapanjen lakoćom s kojom je izgovorio presnu laž. Njegov otac je sa

zapanjujućom veštinom uspeva da ga ne opaža, izuzev kad je to bilo baš neophodno. Koliko se sećao, dao mu je samo jedan savet u životu. Na četrnaesti rođendan poklonio mu je kondom u plastičnoj kesici. „Stavi ga u novčanik“, rekao je Rodžer Šeldon, „ako se ikad napališ dok se s nekim vaćariš u motelu, odvoji trenutak da ga navučeš na sebe. Na ovom svetu ima previše kopiladi. Ne želim da te u šesnaestoj ispratim u vojsku.“

Nastavio je: „Toliko puta mi je govorio da ne skidam pogled s novčanika, da mi je ta misao duboko usađena. Istinski mi je žao.“

Oпустila se. Osmehnula. *Pukotina* se zatvorila. Letnje cveće ponovo se veselo lelujalo na povetarcu. Nešto mu je govorilo da bi se susreo s rastegljivom tamom, ako bi prošao rukom kroz taj osmeh. „Niste me uvredili. Na sigurnom je mestu. Čekajte! Imam nešto za vas.“

Otišla je. Vratila se s činijom vrele supe s povrćem. Nije pojeo mnogo, ali je pojeo više nego što je isprva mislio da će moći. Izgledala je zadovoljno. Ispričala mu je šta se dogodilo, dok je kusao supu. Zapamtio je sve što mu je rekla. Pretpostavljao je da je dobro znati kako je završio smrskanih nogu, ali je do tog saznanja došao na onespokojavajući način. Činilo mu se da je lik u priči ili pozorišnom komadu čija priča se ne pripoveda kao isečak iz stvarnosti, već kao plod mašte.

Odvezla se u Sajdvinder u vozilu s pogonom na sva četiri točka, da bi kupila hranu za stoku i nešto kućnih potrepština... i da bi pogledala knjige u mekom povezu izložene na stalku u apoteci. To se desilo u pretprošlu sredu. Nova izdanja uvek su stizala utorkom.

„Znate, usput sam *mislila* na vas“, rekla je, dok mu je gurala kašiku sa supom u usta i brisala kapljice iz ugla usana salvetom. Hranila ga je kao profesionalac. „Zar ne mislite da je to čudesna podudarnost? Nadala sam se da će se *Mizerino dete* konačno pojaviti u mekim koricama, ali nisam bila te sreće.“

Oluja se približavala, ali su prognostičari oko podneva tvrdili da će skrenuti na jug, ka Nju Meksiku i Sangre de Kristosu.

„Da“, rekao je. Setio se te prognoze. „Rekli su da će skrenuti. Zbog toga sam i krenuo na put.“ Pokušao je da pomeri noge i zastenjao od strašnog bola.